

dó hajó... A külföld azonban kapva kap a herendi termékek után.

Az olvasó jelen van a műhelyben, a festők, formázók mellett, s ahogy a szerző előtt, előtte is feltárul a munkafolyamat minden részlete. Érezhető, amint a dolgozók, művészek – mert fontos kérdés, miként tekint az ember ezekre a „kollégákra” – elkészítenek egy vakaródzó nyulat, egy kis flamingót, zenészeket vagy egy pipázó törököt. A manuális munkák, részletek mellett betekintést nyerhetünk a herendi gyár épületének dekorációs kidolgozottságába, építészeti megoldásaiba – beleértve ebbe az anyagokat is. Emellett sikeres tekecsappal büszkélkedik a

herendi porcelániparban dolgozók gárdája, és szociális jellegű létesítmények is tartoznak a gyár körzetébe. A könyv utolsó lapjain pedig pár sorban összefoglalva hirdetik a Porcelánváros lehetőségeit.

Vathy Zsuzsa könyve a napló műfaját is felidézi, sőt kezelhető kimondottan naplóként is, „kemencenaplóként”, ahogy azt egy helyen a könyvben olvashatjuk. Számos ember sajátos univerzuma ez, akik rengeteg tettek ennek a különleges helynek, elzárt kis világnak a fejlődéséért.

HÖRCHER ESZTER

*(Kortárs Kiadó, Budapest, 2006,
176 oldal, 1800 Ft)*

Művészet

DROZDIK ORSOLYA:

Individuális mitológia Konceptuálistól a posztmodernig

A hetvenes évek művészetének konceptuális vonulata az elméletet, a fogalmi vizsgálódást helyezte előtérbe, azzal egyidejűleg, hogy elfordult a képi esztétikától. A kritikai átértékelések a művészet természetének jellegbeli megváltozását visszafordít-

hatatlan állandóként tudatosították. Tüneteszerűvé vált ugyanakkor, hogy nem egy alkotó önmaga kényszerült műveinek, művészetének elméleti-poétikai tolmácsolására. Egyrészt annak folytán, hogy a radikális, újraértékelő művészetstratégiát a hivatalos doktrína ellentestként kezelte, másrészt pedig azért, mert a művészettörténészek és a műkritikusok nem voltak felkészülve a gyakorlatban végbement változások naprakész interpretálására. Így vált elfoga-

dottá, hogy a művészek első szám első személyben szólaltak meg, és munkásságukban a praxis és a teória teljességében összeforrott.

Drozdik Orsolya mára az önértelmező alkotó hazai archetípusává érett. Lekerekített opusszal rendelkező konceptuális művész, performer, installacionista, akinek munkássága az egyetemes művészetbe ágyazódik. Drozdik azért volt rá-

kényszerülve az önin-terpretáció szerepkörének ellátására, mert a korabeli műértelmezők vagy mellőzték, vagy pedig helytelenül értelmezték törekvéseit. Ez utóbbin azt kell értenünk elsősorban, hogy a patri-

archális kultúra, tudniillik a férfi nézőpontjából kísérelték megközelíteni alkotásait, melyeknek gyújtópontjában saját nőképeinek a felépítése, meghatározása állott. „[...] már korai munkáim sem csak a hazai konceptuális művészethez köthetők, hanem a nemzetközi színtéren a hetvenes évek második felében jelentkező, a nyolcvanas években pedig tendenciává váló nőművészeti törekvésekhez is, és a hazai szintér elszigeteltsége és fáziskésése ellenére egyidejűleg az egyetemes művészet-történet hasonló úttörő jelenségeivel” – jegyzi meg.

Az a problematikával összefüggésben, hogy milyen elavult felfogások alapján viszonyult a tananyag a női test, különösen az akt megítéléséhez és interpretálásához. Ezt tapasztalva vitte végbe első akcióit, melyek az aktrajzolás műfaji és felfogásbeli kérdéseit próbálták felsejtesíteni, rátapintva, hogy míg a férfiak számára a női test erotikus tárgy, addig a nő azonosul vele, saját nem-

képén keresztül. Fokozatosan fejlesztett individuális törekvéseiben Drozdik kétségbe vonta a meglevő normatív rendszert – ezen belül például a freudi szemléletet is –, és Lacan szexualitáselméletének kritikai tételeire támaszkodva létrehozta énképre alapozódó személyes mitológiáját.

A fenti problémák taglalásán és a művészi hitvallás precíz megfogalmazásán túl a kötet kritikai nézőpontból láttatja a hetvenes évek konceptuális művészetének magyarországi szcénáját, belső mozgásait, ritkán tapasztalható érzékkel világítva rá azokra a problémákra, melyekkel a szerző nemzedéktársainak szembe kellett nézniük. Ennek köszönhetően az olvasmány nemcsak személyes vallomás, hanem művészettörténetileg mérvadó korrajz is.

Talán ellentmondásnak tűnik, de nem hallgatható el, hogy Drozdik Orsolya művészetünk egyik központi egyéniségként egy olyan írás-

kultúra megteremtője is egyben, amelyet az elméleti szakemberek közül is kevesen mondhatnak magukénak a kortárs publicisztikában. Szövegei tiszták, olvasmányosak, élvezetesekek, így képesek feloldani azt az automatikus belső ellenállást, melyet az elméleti írások váltanak ki az olvasóból.

SZOMBATHY BÁLINT

(Gondolat Kiadó, Budapest, 2006, 310 oldal, 3980 Ft)

ERIC DELAY:

Finding Neverland

Az Eric Delay álnév mögé bújó 21 éves, uljanovszki születésű orosz hangművészről nem sokat tudni. Életrajza lehetne sok ezer kortárs digitális zenészé is: gyermekkorában szalagokkal kísérletezett, majd az ezredforduló után nem sokkal már számítógépet használt, elindulva azon az pár éves úton, amelynek végét rövid életrajza a zenei minimalizmus-hoz érkezéssel jelöli. Megjelenései új fényjelenségként ragyognak fel a szabad letöltéseket kínáló internetes kiadók hipertextualitásában. E zenefájloceánban egyre nehezebb minőségi munkákra bukkanni, leginkább az embertelen mennyiségben közzétett anyagok miatt. Ha azonban a hallgató egy ilyen adatgyöngy-

szemre bukkan, egyrészt sok örömeti időt tölt el a lelt digitális hangfénymásolat hallgatásával, másrészt további kutatásra motiválja az üdítő felfedezés.

A *Finding Neverland* Eric Delay legfrissebb kiadványa. Ha vetünk egy pillantást a munka szöveganyagára és terére, rögtön szembesülünk az internetes kiadók virtualitásával, és akár kozmopolita mivoltával is: angol és német szavakkal felcímkézett zenedarabok egy orosz szerző elméjéből, amely „kislemezként” leemelhető az Argentinából irányított netlabel honlapjának bitpolcáról, végtelen példányszámban.

„In my restless dreams I see that town... Silent Hill.” E mondatot mondja az eső háttéréből szóló halk női hang az ismert *Silent Hill* számítógépes játék második részéből a *Den Kalten Nebel* című nyitódarabban. Felcsendül a lábdob, ami inkább mély frekvencián rezgő pattogó hang, és a cintányérszerűnek nevezhető magas kattanás, hömpölygő, harmadoló ritmusban, édes monotonoságú basszusmenet ölelésében. Kiváló perkusszív elemként olvad be a háttérből a szöveg valamelyik magánhangzójának szelete is. A szerző bátorságát tanúsító bravúr, hogy ezt a tompa pulzálást megzavarja egy fura, visszafelé elsuhanó fémes hangrészcsekkével, létrehozva így a darab „perzsa foltját”. Beúszik a két hangszőnyeg: az egyik kitartóan megmarad kísérőnek, majd a má-